

Διαγλωσσικά ομότυπα της ελληνικής και αγγλικής ειδικής γλώσσας ηλεκτρολογίας – ηλεκτρονικής. Γλωσσοδιδασκτική πρόταση

Μελίνα Κυριαζή - Παπακωνσταντίνου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε αυτήν την ανακοίνωση παρουσιάζονται οι διαγλωσσικά ομότυπες λεξικές μονάδες του ειδικού λεξιλογίου της Ηλεκτρολογίας - Ηλεκτρονικής και η κατάταξή τους σε κατηγορίες. Τα ευρήματα της πειραματικής διερεύνησης της συμβολής της διαγλωσσικής ομοτυπίας σε επίπεδο προσληπτικού λεξιλογίου επιτρέπουν τη διατύπωση γλωσσοδιδασκτικής πρότασης.

Cognate words of the greek and english electrical - electronics terminology. Their contribution to receptive vocabulary growth

Melina Kyriazi - Papaconstantinou

SUMMARY

This paper is about cognate words from a corpus of electrical and electronics texts. Their classification is presented. The findings from an empirical research, in connection with the cognates facilitating role at recognitional vocabulary level, can lead to didactic considerations.

0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία αυτή έχει ένα πρακτικό στόχο: τη συμβολή στη διδασκαλία της αγγλικής ως ξένης γλώσσας ειδικότητας σε σπουδαστές Ηλεκτρολογίας - Ηλεκτρονικής της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Μια έρευνα Ανίχνευσης Αναγκών των σπουδαστών, καθηγητών ειδικών μαθημάτων και εργαζομένων στις επιχειρήσεις, ανέδειξε ότι η κατανόηση του αγγλικού γραπτού λόγου ειδικότητας αποτελεί προτεραιότητα. Η ανάγκη αυτή σημαίνει ανάπτυξη της αναγνωστικής ικανότητας, η οποία αποτελεί προσληπτική νοητική διαδικασία. Σύμφωνα με τα πειραματικά

δεδομένα της έρευνας διαφόρων μελετητών¹, η αναγνωστική ικανότητα είναι κατά πρώτιστο λόγο συνάρτηση του μεγέθους του προσληπτικού λεξιλογίου² του αναγνώστη. Η προσληπτική γνώση του λεξιλογίου είναι επαρκής όταν σκοπός είναι η κατανόηση του βασικού νοήματος για άντληση πληροφοριών. Γι' αυτόν το λόγο, ό,τι συντελεί στην ανάπτυξη αναγνωριστικών ικανοτήτων προσληπτικού λεξιλογίου είναι επωφελές. Η αξιοποίηση της συμβολής της μητρικής γλώσσας (Γ1)³ στην προσληπτική γνώση του λεξιλογίου της Γ2 είναι τεκμηριωμένη από τα θεωρητικά και πειραματικά δεδομένα της διαγλωσσικής επίδρασης⁴.

1. ΔΙΑΓΛΩΣΣΙΚΑ ΟΜΟΤΥΠΑ

Μια σύντομη ανασκόπηση θα μας δώσει την εικόνα των Διαγλωσσικά Ομότυπων λεξικών μονάδων (στο εξής: λ.μ.).

Η σχετική αγγλική βιβλιογραφία χρησιμοποιεί τον όρο «cognate» για μία λ.μ. μιας γλώσσας που είναι παρόμοια με μία λ.μ. άλλης γλώσσας. Στην ελληνική βιβλιογραφία, απ' όσο γνωρίζουμε, δεν υπάρχει δόκιμη απόδοση του όρου «cognate»⁵.

Εμείς χρησιμοποιούμε τον όρο «διαγλωσσικό ομότυπο»⁶ (στο εξής: Δ.Ο.) ως απόδοση του όρου «cognate». Κατ' επέκταση αποδίδουμε ως «διαγλωσσική ομοτυπία» τους όρους «cognateness» ή «cognability» ή «cognacy» που αναφέρονται στην έννοια της σχέσης ομοιότητας μορφής (ή και σημασίας) δύο λ.μ. δύο διαφορετικών γλωσσών. Για τα Δ.Ο., που παρουσιάζουν ομοιότητα μορφής και ταύτιση σε σημασία, χρησιμοποιούμε τον όρο «αληθινά διαγλωσσικά ομότυπα» (στο εξής: Α.Δ.Ο.).

¹ Alderson 1984 [1], Laufer 1991 [2], Haynes & Baker 1993 [3].

² Η προσληπτική γνώση του λεξιλογίου ορίζεται ως η δυνατότητα ανάκλησης της σημασίας της λέξης όταν απαντά στο γραπτό λόγο (πρβ. Nation 1990: 5 [4]).

³ Sharwood Smith & Kellerman 1986: 208 [5], Gass & Selinker 1982 (1994: 15) [6], Ringbom 1991: 150-151 [7].

⁴ Schmitt & McCarthy 1997: 2 [8].

⁵ Η Κασάπη – Ζωντανού (1997: 38) [9] αναφέρει τις λ.μ. της ξένης γλώσσας που έχουν όμοια μορφή και σημασία με λέξεις της μητρικής γλώσσας ως «συγγενείς λέξεις».

⁶ Ο όρος «διαγλωσσικό ομότυπο» προτάθηκε από την καθηγ. Α. Αναστασιάδη – Συμεωνίδη.

Τα Δ.Ο., τα οποία παρόλη την ομοιότητα μορφής έχουν διαφορετική/ές σημασία/ες στις δύο γλώσσες, συνήθως αναφέρονται στη βιβλιογραφία ως *false friends* ή *faux amis*⁷. Εμείς τα ονομάζουμε «ψευδο - διαγλωσσικά ομότυπα» (στο εξής: Ψ- Δ.Ο.).

Σχετικά με το σημασιολογικό περιεχόμενο των Ψ.Δ.Ο., αυτά εμφανίζουν ποικίλα μοντέλα σημασιολογικής αναντιστοιχίας ή σημασιολογικής αλληλοεπικάλυψης:

- (α) Ψ.Δ.Ο. των οποίων η σημασία δε συμπίπτει καθόλου. Εμείς χρησιμοποιούμε τον όρο «πλήρως ψευδοδιαγλωσσικά ομότυπα (στο εξής: Π.Ψ-Δ.Ο.), π.χ. αγγλ. *armature* = οπλισμός, πανοπλία - ελλην. αρματούρα = (ηλεκτρ.) φωτιστικό σώμα στεγανό, ισπ. *pan* = ψωμί - αγγλ. *pan* = τηγάνι, ταψί, αγγλ. *actual* = πραγματικός - γαλλ. *actuel* = παρών, τρέχων, ενεστώς, πορτ. *marmelada* = γλυκό κυδώνι < *marmelo* = κυδώνι - αγγλ. *marmelada* = μαρμελάδα από πορτοκάλι.
- (β) Ψ-Δ.Ο. των οποίων μερικές σημασίες συμπίπτουν, αλλά είναι διαφορετικά ως προς τις περισσότερες σημασίες, π.χ. αγγλ. *dampfer* = (τεχν.) ρυθμιστικό ελκυσμού καπνοδόχου (τύπου «πεταλούδας»), αποσβεστήρας κραδασμών, υγραντήρας (χαρτοσήμου) κτλ - ελλην. ντάμπερ = (τεχν.) ρυθμιστικό ελκυσμού καπνοδόχου (τύπου «πεταλούδας»), αγγλ. *coke* = οππάνθρακας, κόκα-κόλα, κοκαΐνη - ελλην. *coke* = οππάνθρακας, είδος γλυκού.
- (γ) Ψ-Δ.Ο. των οποίων πολλές σημασίες συμπίπτουν, ενώ είναι διαφορετικά σε πολύ λίγες σημασίες, π.χ. αγγλ. *console* = χειριστήριο ηλεκτρονικό (π.χ. ήχου), υποστήριγμα (ραδιοφώνου, τηλεόρασης, στερεοφωνικού), θήκη, ειδικό έπιπλο κλπ, παρηγορώ - ελλην. κονσόλα = χειριστήριο ηλεκτρονικό (π.χ. ήχου), υποστήριγμα (ραδιοφώνου, τηλεόρασης, στερεοφωνικού), θήκη, ειδικό έπιπλο κλπ.
- (δ) Ψ-Δ.Ο. εξαιτίας διαφορετικής συνυποδήλωσης (*connotation*) ή ύφους (*style*), π.χ. αγγλ. *obtain* (επίσημη χρήση) ≠ γαλλ. *obtenir* (καθημερινή χρήση).

Εμείς ονομάζουμε «μερικώς ψευδοδιαγλωσσικά ομότυπα» (στο εξής: Μ.Ψ-Δ.Ο.) όλα τα Ψ-Δ.Ο. των κατηγοριών (β), (γ) και (δ) παραπάνω.

---

⁷ Η Αναστασιάδη – Συμεωνίδη (1994: 41 [10], 1997: 80 [11]) χρησιμοποιεί τον όρο «ψευδόφιλες» λέξεις, η δε Κασάπη – Ζωντανού (1997) [9] τον όρο «ψευδοδιαφανείς» ή «ψευδόφιλες» λέξεις.

Το χαρακτηριστικό της προέλευσης από μια κοινή γλώσσα-πηγή, προέχει στους ορισμούς των διαγλωσσικών ομότυπων στα περισσότερα έγκυρα αγγλικά λεξικά. Σε άλλα η σχέση παραγωγής ή δανεισμού προηγείται της προέλευσης. Στο Webster's Third New International Dictionary, ο όρος «cognate» υποδηλώνει σχέση δανεισμού και η κοινή προέλευση αποτελεί είτε εναλλακτικό ή επιπρόσθετο χαρακτηριστικό του ζεύγους των Δ.Ο. λεξικών μονάδων, π.χ. αγγλ. tobacco – γαλλ. tabac, αγγλ. raunch – γερμ. ranzer < λατιν. rantic-, rantex.

Από την οπτική γωνία της ιστορικής γλωσσολογίας, τα Δ.Ο. εμφανίζονται σε γενετικά συγγενείς γλώσσες και τα κοινά φωνολογικά και σημασιολογικά στοιχεία τους είναι επακόλουθο της κοινής ιστορικής προέλευσής τους.

Η εφαρμοσμένη γλωσσολογία γενικά υιοθετεί τον ορισμό των Δ.Ο. ως λ.μ. με παρόμοια μορφή και σημασία, προερχόμενων από γλώσσες με κοινή μητέρα-γλώσσα.

Στο χώρο της ψυχολογίας, οι μελετητές παίρνουν συνήθως ως βάση τον ορισμό των Δ.Ο. ιστορικογλωσσολογικού χαρακτήρα, δηλ. ότι τα Δ.Ο. εμφανίζονται σε γενετικά συγγενείς γλώσσες. Αλλά η συσχέτιση των Δ.Ο. (cognate pairing: Carroll 1992 [12]) είναι μια μορφή λεξικής αναγνώρισης και εμπλέκει τις νοητικές διεργασίες που συνεπάγεται η αναγνώριση νέων ερεθισμάτων με βάση τη δημιουργική χρησιμοποίηση γνωστών πληροφοριών. Η ετυμολογική πληροφορία δεν είναι απαραίτητη για τις διεργασίες του νοητικού λεξικού. Άλλωστε, η χρησιμοποίηση ετυμολογικών πληροφοριών προϋποθέτει «ειδικές γνώσεις» και συνεπάγεται ιδιαίτερες νοητικές διεργασίες.

Στην διδακτική των ξένων γλωσσών, τα Δ.Ο. ορίζονται από τους περισσότερους μελετητές ως το ζεύγος των λ.μ. που είναι παρόμοια ως προς τη μορφή, τη φωνολογία ή και τη σημασία τους. (Anthony 1953 [13], Lado 1957: 82-83 [14], Laufer 1990b [15]). Δηλαδή, τα Δ.Ο., στα πλαίσια της κατανόησης του γραπτού λόγου και της διδασκαλίας / εκμάθησης λεξιλογίου, είναι οι λ.μ. που γίνονται κατανοητές με την πρώτη ματιά ή άκουσμα και όχι εάν σύμφωνα με ετυμολογικά κριτήρια είναι ζεύγη λ.μ. γενετικά συγγενών γλωσσών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διάκριση ανάμεσα στα Δ.Ο. και τις δάνειες λέξεις δεν είναι σαφής, αλλά δεν είναι κάτι που ενδιαφέρει στη γλωσσοδιδακτική. Ακόμη, πολλοί μελετητές δεν κάνουν διάκριση ανάμεσα σε Δ.Ο. και διεθνισμούς.

Τα τελευταία χρόνια η συμβολή των Δ.Ο. σε επίπεδο προσληπτικού λεξιλογίου (receptive / recognitional vocabulary) της Γ2, όπως και η δυσκολία ή πλάνη που δημιουργούν τα Ψ-Δ.Ο., συνιστούν βασικούς θεματικούς άξονες έρευνας με παιδαγωγικό προσανατολισμό. Σύμφωνα με τους περισσότερους μελετητές, τα Δ.Ο. είναι παράγοντας διευκόλυνσης στην κατανόηση του γραπτού λόγου ιδιαίτερα. Η συμβολή τους είναι οπωσδήποτε συνάρτηση του βαθμού αναγνωρισιμότητάς τους (recognisability) και του βαθμού διαγλωσσικής, ομοτυπίας δηλ. Α.Δ.Ο. ≠ Π.Ψ- Δ.Ο. ≠ Μ.Ψ- Δ.Ο. (βλ. Carroll 1992:99 [12] περί «cognate status»).

Στο χώρο της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών, η συστηματική αξιοποίηση των Δ.Ο. είναι περιορισμένη (βλ Holmes 1986 [16], Holmes et al 1993 (1995) [17]. Εξαίρεση μάλλον αποτελεί το Εθνικό Βραζιλιανό Πρόγραμμα της αγγλικής ως ξένης γλώσσας ειδικότητας (βλ. Celani et al 1988 [18]), στο οποίο η συμβολή των Δ.Ο. αποτελεί βασική στρατηγική για την κατανόηση (reading comprehension) των αγγλικών γραπτών κειμένων ειδικότητας.

2. ΔΙΑΓΛΩΣΣΙΚΑ ΟΜΟΤΥΠΑ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΙΑΣ - ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ

Διερευνήσαμε ένα σώμα γραπτών παράλληλων ελληνικών και αγγλικών κειμένων (1970-1990) και συγκεκριμένα διδακτικά εγχειρίδια που πραγματεύονται υποτομείς της Ηλεκτρολογίας – Ηλεκτρονικής. Το σώμα των ελληνικών κειμένων απαρτίζεται από 12.369 σελίδες, δηλ. περίπου 4.000.000 λέξεις, ενώ το σώμα των αγγλικών κειμένων αριθμεί 6.661 σελίδες, δηλ. περίπου 2.000.000 λέξεις.

Αποδελτιώσαμε όλες τις ξηνογενείς λ.μ. των οποίων το ελληνικό σημαίνει είναι παρόμοιο με το αγγλικό. Πρέπει να τονισθεί ότι ετυμολογικά κριτήρια δεν έπαιξαν κανένα ρόλο, εφόσον αυτό που μας ενδιέφερε ήταν μόνο η κάποια ομοιότητα του αγγλικού σημαίνοντος με το ελληνικό σημαίνον.. π.χ. ελλ. αρματούρα / αγγλ. armature, ελλ. βουτύλιο / αγγλ. butyl, ελλ. πινιόν / αγγλ. ripion, ελλ. ντιστριμπιτέρ / αγγλ. distributor, ελλ. αντάπτορας / αγγλ. adaptor, ελλ. βολφράμιο / αγγλ. wolfram, ελλ. ρελέ / αγγλ. relay, ελλ. καντίνα / αγγλ. canteen, ελλ. κονβέγιορ / αγγλ. conveyor.

Από το σώμα των αγγλικών παράλληλων κειμένων αποδελτιώσαμε τις ελληνογενείς λ.μ. (απλές ή σύνθετες), καθώς και λ.μ. υβρίδια με ένα μόνο ελληνογενές (το πρώτο ή δεύτερο) συνθετικό στοιχείο, π.χ. acoustic, analysis, anode, asynchronous, atomic, authentic, automation, category, cathode, cylinder, diameter, diode, electrolysis, graphical, hydraulic, hyperbolic, kinematics, method, parabola, periphery, phenomenal, polar, protocol, rheostat, sphere, symbol, symmetry,

synchronous, synthesis, technology, theorem, typical, amperometric, dynamometer, galvanoscope, kilowatt, megahertz, microprocessors, servomechanism.

Το λεξικό corpus περιλαμβάνει περίπου 2.000 λ.μ. οι οποίες παρουσιάζουν ομοιότητα μορφής στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, δύο γλώσσες οι οποίες δεν έχουν σχέση κοινής προέλευσης.

Το σύνολο των Δ.Ο. του corpus ταξινομήθηκε σε δύο βασικές κατηγορίες:

Κατηγορία Α: Περιλαμβάνει τα Δ.Ο. που προέρχονται από την ελληνική, χωρίς διάκριση εάν πρόκειται για δάνεια ή αντιδάνεια ή δημιουργήθηκαν με (αρχαία) ελληνικά στοιχεία σε άλλη ξένη γλώσσα. (στο εξής Δ.Ο.ε = διαγλωσσικά ομότυπες ελληνογενείς λ.μ.).

π.χ.	electrode / ηλεκτρόδιο	amorphism / αμορφία
	periphery / περιφέρεια	asynchrony / ασυγχρονία
	asymmetrical / ασύμμετρος	cyclotron / κύκλοτρο
	caustic / καυστικός	kinematics / κινηματική
	parabola / παραβολή	magneto / μανιατό

Κατηγορία Β: Περιλαμβάνει τα Δ.Ο. που είναι δάνειες λ.μ. στην ελληνική από ξένες γλώσσες και έχουν παρόμοιο σημαίνον στην αγγλική (στο εξής: Δ.Ο.ξ = διαγλωσσικά ομότυπες ξενογενείς λ.μ.).

π.χ.	adaptor / αντάπτορας	boiler / μπόιλερ
	carburet(t)or / καρμπυρατέρ	turbine / τουρμπίνα
	motor / μότορας, μοτέρ	starter / στάρτερ
	button / μπουτόν	rotor / ρότορας

Οι Δ.Ο. λεξικές μονάδες των κατηγοριών Α (Δ.Ο.ε) και Β (Δ.Ο.ξ) ταξινομήθηκαν σε τρεις υποκατηγορίες: (1) λ.μ. της ΕΓ, (2) λ.μ. της ΕΓ+ΓΓ και (3) λ.μ. της ΓΓ.

Η διάκριση στις τρεις παραπάνω υποκατηγορίες πραγματοποιήθηκε με τη συγκέντρωση επιπρόσθετων πληροφοριών για καθεμιά από τουλάχιστον τέσσερα έγκυρα λεξικά και μ,ε τις επιπλέον συζητήσεις και επεξηγήσεις από πληροφορητή ειδικότητας.

Έτσι προέκυψαν οι υποκατηγορίες A₁, A₂, A₃, B₁, B₂ και B₃, όπως φαίνεται στα παρακάτω παραδείγματα:

A ₁ : Δ.Ο.ε.ΕΓ	anisotropy (=ανισοτροπία)	algebraic (=αλγεβρικός)
A ₂ : Δ.Ο.ε.ΕΓ+ΓΓ	caustic (=καυστικός)	dynamic (=δυναμικός)
A ₃ : Δ.Ο.ε.ΓΓ	authentic (=αυθεντικός)	strategy (=στρατηγική)
B ₁ : Δ.Ο.ξ.ΕΓ	carburet(t)or (=καρμπιρατέρ)	galvanism (=γαλβανισμός)
B ₂ : Δ.Ο.ξ.ΕΓ+ΓΓ	blender (=μπλέντερ)	collar (=κολάρο)
B ₃ : Δ.Ο.ξ.ΓΓ	group (=γκρούπ, ομάδα)	yacht (=γιότ).

Στη συνέχεια όλες οι διαγλωσσικά ομότυπες λ.μ. των παραπάνω υποκατηγοριών διαχωρίστηκαν σε: (1) Αληθινά Διαγλωσσικά Ομότυπα (Α.Δ.Ο.) και (2) Ψευδο – Διαγλωσσικά Ομότυπα (Ψ-Δ.Ο.).

Τα Α.Δ.Ο. περιλαμβάνουν τις λ.μ. των οποίων η σημασία ταυτίζεται στην ελληνική και αγγλική, πάντοτε σε σχέση με την διάκριση που επιχειρήσαμε (ΕΓ, ΕΓ+ΓΓ, ΓΓ), π.χ.:

A _{1,1} : Α.Δ.Ο.ε.ΕΓ,	<i>electrolyte</i> = ηλεκτρολύτης
A _{2,1} : Α.Δ.Ο.ε.ΕΓ+ΓΓ,	<i>caustic</i> = καυστικός
A _{3,1} : Α.Δ.Ο.ε.ΓΓ	<i>cost</i> = κόστος
B _{1,1} : Α.Δ.Ο.ξ.ΕΓ	<i>flange</i> = φλάντζα
B _{2,1} : Α.Δ.Ο.ξ.ΕΓ+ΓΓ	<i>model</i> = μοντέλο
B _{3,1} : Α.Δ.Ο.ξ.ΓΓ	<i>garage</i> = γκαράζ.

Τα Ψ-Δ.Ο. περιλαμβάνουν λ.μ. των οποίων η μορφή είναι παρόμοια στις δύο γλώσσες, ελληνική (Γ1) και αγγλική (Γ2), αλλά παρουσιάζουν σημασιολογική αλληλοεπικάλυψη διαφόρων τύπων. Αποτελούν μερικώς Ψ-Δ.Ο. (Μ.Ψ-Δ.Ο.) διότι το σημασιολογικό τους περιεχόμενο στη Γ1 είναι ευρύτερο απ' ό,τι στη Γ2 ή αντιστρόφως ή και τα δύο, π.χ.:

A _{1,2} : Ψ-Δ.Ο.ε.ΕΓ	<i>acoustic</i> = ακουστικός. Η συγκεκριμένη λ.μ. στη Γ1 καλύπτει περισσότερες σημασίες, που στη Γ2 καλύπτονται από τις λ.μ. <i>audio</i> (ΕΓ) και <i>auditory</i> (ΓΓ).
-------------------------------	--

- A_{2,2}: Ψ-Δ.Ο.ε.ΕΓ+ΓΓ *chemist* = χημικός Αυτή η λ.μ. καλύπτει σε κάθε μία από τις Γ1 και Γ2 περισσότερες σημασίες από ό,τι στην άλλη. Αυτές καλύπτονται στη Γ1 από τη λ.μ. *φαρμακοποιός* και στη Γ2 από τη λ.μ. *chemical*.
- A_{3,2}: Ψ-Δ.Ο.ε.ΓΓ *economical* = οικονομικός Αυτή η λ.μ. καλύπτει σε κάθε μία από τις Γ1 και Γ2 περισσότερες σημασίες από ό,τι στην άλλη. Αυτές καλύπτονται στη Γ1 από τη λ.μ. *φθηνός* και στη Γ2 από τις λ.μ. *financial* και *economic*.
- B_{1,2}: Ψ-Δ.Ο.ξ.ΕΓ *dampner* = ντάμπερ (= ρυθμιστής αέρα ή καυσαερίων). Στη Γ2 αυτή η λ.μ. καλύπτει περισσότερες σημασίες, που στη Γ1 καλύπτονται από τις λ.μ. *αμορσιέρ* (= αποσβεστήρας κραδασμών) και *υγραντήρας* (χαρτοσήμων).
- B_{2,2}: Ψ-Δ.Ο.ξ.ΕΓ+ΓΓ *coke* = κοκ (= σπάνθρακας ή είδος γλυκού). Αυτή η λ.μ. καλύπτει και στη Γ1 και στη Γ2 περισσότερες σημασίες από ό,τι στην άλλη. Αυτές καλύπτονται στη Γ1 από τις λ.μ., *κόκα-κόλα*, *κοκαΐνη* και στη Γ2 από τις λ.μ. *a kind of greek sweet*.
- B_{3,2}: Ψ-Δ.Ο.ξ.ΓΓ *club* = κλαμπ (= εντευκτήριο, λέσχη). Αυτή η λ.μ. καλύπτει στη Γ2 περισσότερες σημασίες, που στη Γ1 καλύπτονται από τις λ.μ. *ρόπαλο*, *κλομπ*, *μπαστούνι* (του γκολφ).

Στο corpus μας εμφανίζεται πολύ μικρός αριθμός⁸ Πλήρως Ψ-Δ.Ο. (Π.Ψ-Δ.Ο.), π.χ.:

- A_{1,2}: Π.Ψ-Δ.Ο.ε.ΕΓ *authentication* = επικύρωση, επαλήθευση ≠ *αυθεντικοποίηση ή αυθεντικότητα
- A_{2,2}: Π.Ψ-Δ.Ο.ε.ΕΓ+ΓΓ *atomize* = ψεκαδοποιώ, κονιορτοποιώ, καταστρέφω με ατομικά όπλα ≠ *ατομίζω, *ατομοποιώ
- B_{2,2}: Π.Ψ-Δ.Ο.ξ.ΕΓ+ΓΓ *armature* = οπλισμός, πανοπλία ≠ *αρματούρα* (= φωτιστικό σώμα στεγανό).

⁸ Πρβ. έρευνα Martinez (1994) [19]: μόνο έξι Π.Ψ-Δ.Ο. σε corpus 74.053 λέξεων αγγλικού και ισπανικού ειδικού λεξιλογίου

Γι' αυτό με τη συντομογραφία Ψ-Δ.Ο. αναφερόμαστε στην ουσία σε Μερικώς Ψ-Δ.Ο. (Μ.Ψ-Δ.Ο.) και μόνο εάν συντρέχει λόγος υπογραμμίζουμε τη διάκριση ανάμεσα σε Μ.Ψ-Δ.Ο. και Π.Ψ-Δ.Ο.

3. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- α. Από το σύνολο των Δ.Ο. του corpus το 74% είναι Α.Δ.Ο. (και μάλιστα λ.μ. της ΕΓ) και μόνο το 26% είναι Ψ-Δ.Ο. Η μονοσημία και ο περιορισμός επέκτασης του σημασιολογικού πεδίου, πρωτεύον χαρακτηριστικό των ειδικών λεξιλογίων, καθώς επίσης και ο μεγάλος αριθμός Δ.Ο. όρων που προέρχονται από κύρια ονόματα (επωνύμια) (π.χ. *amperage* / αμπεράζ, *watt* / βατ, *ohmic* / ωμικός, *cartesian* / καρτεσιανός, *voltmeter* / βολτόμετρο κ.τ.λ.), εξηγούν το γεγονός ότι η παραπάνω αριθμητική αναλογία των Α.Δ.Ο. και Ψ-Δ.Ο. είναι αντίστροφη εκείνης που εμφανίζεται σε μελέτες των Δ.Ο. της ΓΓ για διάφορα ζεύγη γλωσσών.
- β. Το πλήθος των ελληνογενών Δ.Ο. (34 %), το μεγαλύτερο μέρος των οποίων προέρχεται από τους συναφείς κλάδους των Μαθηματικών, της Φυσικής και της Χημείας, αναμενόταν πολύ μεγαλύτερο, σύμφωνα με την αντίληψη ότι οι ελληνογενείς όροι είναι εγγενές γνώρισμα των ειδικών λεξιλογίων της αγγλικής. Η παραγωγή επιστημονικών όρων ελληνικής προέλευσης είναι περιορισμένη ιδιαίτερα στον κλάδο της Ηλεκτρονικής όπου η επίδραση της αγγλο-αμερικανικής γλώσσας παίρνει τη μορφή χιονοστιβάδας.
- γ. Τα ξενογενή Δ.Ο., της ΕΓ κυρίως (πέραν των επωνυμίων), παρουσιάζουν μεγάλη ομοιότητα ως προς τη μορφή με τις αντίστοιχες ελληνικές λ.μ., κυρίως διότι αποτελούν σχετικά πρόσφατες δάνειες λέξεις και η χρήση τους συνήθως περιορίζεται στο χώρο των ειδικών του κλάδου. Ο μεγάλος βαθμός αναγνωρισιμότητας τους είναι πολύ χρήσιμος στη γλωσσοδιδακτική, π.χ. *dimmer* (= ντίμερ), *flange* (= φλάντζα), *relay* (= ρελέ), *monitor* (= μόνιτορ).
- δ. Το μεγαλύτερο μέρος των Δ.Ο. ανήκουν στη γραμματική κατηγορία των ουσιαστικών (79%), ένα μικρό ποσοστό είναι επίθετα (18,3%), πολύ λιγότερα είναι ρήματα (2,6%) και ελάχιστα είναι επιρρήματα (0,4%).

4. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πειραματική διερεύνηση⁹ της συμβολής των Δ.Ο. σε επίπεδο προσληπτικής ικανότητας, με γραπτές δοκιμασίες επίγνωσης και προσληπτικής γνώσης, χωρίς περικείμενο, σε αντιπροσωπευτικό δείγμα σπουδαστών Ηλεκτρολογίας - Ηλεκτρονικής, κατέδειξε ότι:

Ο βαθμός προσληπτικής γνώσης είναι υψηλότερος για τα Δ.Ο. από τα Μη-Δ.Ο.

Μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών των Δ.Ο. οι σπουδαστές κατανοούν καλύτερα τα ελληνογενή από τα ξενογενή Δ.Ο., τα Α.Δ.Ο. από τα Ψ-Δ.Ο., και τα Δ.Ο. της ΕΓ καλύτερα από εκείνα της ΕΓ+ΓΓ και πολύ καλύτερα από τα Δ.Ο. της ΓΓ, πράγμα που αποκαλύπτει την επιρροή της γνωστικής υποδομής ειδικότητας.

Ο βαθμός επίγνωσης εμφανίζει παρόμοια διαβάθμιση μεταξύ των αντιστοίχων κατηγοριών Δ.Ο.

Τα ευρήματα αυτά επιτρέπουν να συμπεράνουμε ότι η συμβολή των Δ.Ο. αποτελεί βασικό συντελεστή για τη διεύρυνση του προσληπτικού λεξιλογίου, διότι τα Δ.Ο. αποτελούν εν δυνάμει λεξιλογικό απόθεμα για την Γ2. Η ανάπτυξη γλωσσικής συνειδητοποίησης¹⁰ (language awareness / consciousness raising) αποτελεί κλειδί για την αξιοποίηση της διαγλωσσικής ομοτιπίας και αφορά τόσο τους διδάσκοντες όσο και τους διδασκόμενους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Alderson, C. J. 1984. Reading in a foreign language: A reading problem or a language problem? Όδῖ Alderson, C. J. & Urquhart, A. H. *Reading in a Foreign Language*. Longman, 1-27.
- [2] Laufer, B. 1991. Some properties of the foreign language learner's lexicon as evidenced by lexical confusions. *IRAL*, 29, 317-330.

---

⁹ Βλ. Μελίνα Κυριαζή - Παπακωνσταντίνου 2001 [20], Το Ειδικό Λεξιλόγιο της Ηλεκτρολογίας-Ηλεκτρονικής. Διδακτική Προσέγγιση, Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ, Κεφ. 7, για αναλυτική παρουσίαση των πειραματικών δοκιμασιών.

¹⁰ Βλ. Schmidt 1990: 130 [21], James & Garrett 1991 [22].

- [3] Haynes, M. & Baker, I. 1993. American and Chinese readers learning form lexical familiarization in English text. Στο Huckin, T., Haynes, M. & Coady, J. (eds). *Second Language Reading and Vocabulary Learning*. Abbex Publishing Corporation, 130-152.
- [4] Nation, I. S. P. 1990. *Teaching and Learning Vocabulary*. Heinle & Heinle.
- [5] Sharwood-Smith, M. & Kellerman, E. 1986. *Crosslinguistic Influence in Second Language Acquisition*. Pergamon Institute of English.
- [6] Gass, S. M. & Selinker, L. (eds.) 1982[1994]. *Language Transfer in Language Learning*. John Benjamins Publishing Company.
- [7] Ringbom, H. 1991. Crosslinguistic Lexical Influence and Foreign Language Learning. Όδι Phillipson, Kellerman, Selinker, Sharwood-Smith & Swain (eds.) *Foreign / Second Language Pedagogy Research*. Multilingual Matters, 150-162.
- [8] Schmitt, N. & McCarthy, M. 1997. *Vocabulary: Description, Acquisition and Pedagogy*. CUP.
- [9] Κασάπη-Ζωντανού, Ε. 1997. *Κατανόηση Κειμένου από Μη-Φυσικούς Ομιλητές και Ψευδοδιαφανείς Λέξεις: Μια Έρευνα Συσχέτισης για τα Μετραφραστικά τους Δάνεια*. Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ.
- [10] Αναστασιάδη - Συμεωνίδη, Α. 1994. *Νεολογικός Δανεισμός της Νεοελληνικής: Άμεσα Δάνεια από τη Γαλλική και Αγγλοαμερικανική Μορφολογική Ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων ΑΠΘ.
- [11] Αναστασιάδη - Συμεωνίδη, Α. 1997. Διαδικασίες κατά τη δημιουργία των όρων. Στο *Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία: Ανακοινώσεις 1^{ου} Συνεδρίου*. Αθήνα, 77-87.
- [12] Carroll, S. E. 1992. On cognates. *Second Language Research*, 8, 2, 93-119.
- [13] Anthony, E. M. 1953. The teaching of cognates. *Language Learning*, 79-82.
- [14] Lado, R. 1957. *Linguistics Across Cultures*. Ann Arbor The University of Michigan Press.
- [15] Laufer, B. 1990b. Words you know: How they affect the words you learn. Όδι Fisiak, J. (ed.) *Further Insights Into Contrastive Analysis*. 573-593.

- [16] Holmes, J. L. 1986. Snarks, quarks and cognates: An elusive fundamental particle in reading comprehension. *The ESPecialist*, 15, 13-40.
- [17] Holmes, J. & Ramos, R. G. (1993[1995]). False friends and reckless guessers: Observing cognate recognition strategies. Óδϊ Huckin, T., Haynes, M. Coady, J. (eds.) *Second Language Reading and Vocabulary Learning*. Ablex Publishing Corporation, 86-108.
- [18] Celani, M. A., Holmes, J., Ramos R.G. & Scott M. (eds.) 1988. *The Brazilian ESP Project: An Evaluation*. Sao Paulo, Brazil: Educ.
- [19] Martinez, M. S. 1994. Spanish - English cognates in the subtechnical vocabulary found in Engineering magazine texts. *English for Specific Purposes*, 13, 81-92.
- [20] Μελίνα Κυριαζή - Παπακωνσταντίνου, 2001. Το Ειδικό Λεξιλόγιο της Ηλεκτρολογίας-Ηλεκτρονικής. Διδακτική Προσέγγιση, Διδακτορική Διατριβή, ΑΠΘ.
- [21] Schmidt, R. 1990. The role of consciousness in second language learning. *Applied Linguistics*, 11, 2, 129-158.
- [22] James, C. & Garret, P. 1991. *Language Awareness in the Classroom*. Longman.

Μελίνα Κυριαζή - Παπακωνσταντίνου

B.A. Dipl., M.A., PhD, Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία
Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας Ειδικότητας, ΤΕΙ Καβάλας
Φιλώτα 1, 653 02 Καβάλα
Αρ. Τηλεφ.: +30 2594 021124
Ηλ. Ταχ.: mrapacon@teikav.edu.gr